

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХЕРСОНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ БУЗНЕСУ І ПРАВА
КАФЕДРА ПУБЛІЧНОГО ТА МІЖНАРОДНОГО ПРАВА І
ПРАВООХОРОННОЇ ДІЯЛЬНОСТІ**

**ПРАВОВІ ОСНОВИ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ДЕРЖАВАХ
УЧАСНИЦЯХ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ ТА В УКРАЇНІ**

Кваліфікаційна робота (проект)
за здобуття ступеня вищої освіти «бакалавр»

Виконала студентка IV курсу 13-481 групи
Спеціальності 293 Міжнародне право
Освітньо-професійної програми «Міжнародне право»

Кашичева Ілона Віталіївна
Керівниця: д.ю.н., професорка Правоторова О.М.
Рецензент: д.ю.н., професор Галунько В.В., голова ГО
«Академія адміністративно-правових наук!

Херсон - 2021

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. Науково-теоретичний аспект інвестиційної діяльності.....	7
1.1. Теоретичні основи, зміст та класифікація інвестиційної діяльності.....	7
1.2. Суб'єкти та об'єкти інвестиційної діяльності в ЄС та Україні.....	11
1.3. Міжнародно-правове регулювання інвестицій.....	13
РОЗДІЛ 2. Механізм правового регулювання інвестицій в європейському регіоні.....	17
2.1. Нормативно-правове регулювання інвестицій в ЄС.....	17
2.2. Правовий механізм регулювання інвестиційної діяльності в державах-учасниках ЄС.....	20
РОЗДІЛ 3. Порівняльний аналіз правового регулювання інвестиційної діяльності в Україні та ЄС.....	23
3.1. Розвиток інвестиційної діяльності України в процесі євроінтеграції.....	23
3.2. Компаративістична характеристика інвестиційної діяльності України та ЄС.....	25
3.3. Запровадження досвіду інвестиційної діяльності ЄС для України.....	28
ВИСНОВКИ.....	32
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	35

ВСТУП

Актуальність теми. Питання інвестиційної діяльності та інвестиційних процесів є на сьогоднішній день одним із найважливіших у реалізації економічної політики України. Створення привабливого інвестиційного клімату забезпечує стрімкий розвиток економіки країни, зростає кількість робочих місць для громадян України, відбувається сприяння притоку іноземних інвестицій. Нажаль, на сучасному етапі розвитку держави України існує безліч проблем, які стають на шляху розвитку інвестиційної привабливості і незадовільно на неї впливають. Зокрема, це війна на Сході України, економічна криза, яка спричинена виникненням та розвитком пандемії, можна зауважити, що це не тільки болюче питання нашої держави, але й країн всього світу. Попри економічні ризики, Україна демонструє здатність до проведення ринкових трансформацій. Наприклад, за даними Європейської Бізнес Асоціації, індекс інвестиційної привабливості України за 2019 рік склав 2,95 бали з 5¹, але в 2020 році впав до 2,51, це ще не означає, що нам можна зупинитися на тому, що є. Треба рухатися далі, переймати досвід провідних держав світу.

Відомо, що одними з найпривабливіших країн світу для залучення інвестицій за результатами щорічного рейтингу від Emst&Young у 2019 році були визнані Великобританія, Франція та Німеччина. Тобто, ці країни мають напрацьовані дієві механізми залучення іноземних інвестицій, які забезпечують такі показники. Не менш важливим є механізм правового регулювання інвестиційної діяльності цих країн та підтримки іноземних інвесторів. Через це, можна говорити, що досвід європейських країн у сфері інвестицій є досить важливим для удосконалення механізму інвестиційної діяльності в Україні.

---

¹ Індекс інвестиційної привабливості України зріс до 2.95 бали. URL.: <http://finpost.com.ua/news/15598>

Через це, можна говорити, що досвід європейських країн у сфері інвестицій є досить важливим для удосконалення механізму інвестиційної діяльності в Україні. Таким чином, зазначене і робить обрану тему для написання кваліфікаційної роботи актуальною.

Розглядом питання залучення іноземних інвестицій та аналізом міжнародного досвіду саме у цій сфері займалися такі автори та науковці, як: В. Шевчук, О. Дацій, Б. Стрілець, Р. Борсук, А. Разін, О. Петрина, В. Руденко, В. Токар, С. Захарін, О. Сухий, В. Худавердієва, А. Мерзляк, Г. Козаченко, М. Латинін, Г. Вербицька, С. Чапран, А. Славянов, К.Звягіна, Я. Медвідь, та інші.

Мета і завдання кваліфікаційної роботи. Метою є здійснення наукового та правового аналізу регулювання інвестиційної діяльності в державах-учасниках Європейського Союзу та Україні. Для досягнення поставленої мети в роботі охарактеризовано такий комплекс завдань:

- визначити поняття, зміст та класифікацію видів інвестиційної діяльності;
- надати характеристику суб'єктам та об'єктам інвестиційної діяльності в Україні та ЄС;
- розглянути механізм правового регулювання інвестиційної діяльності на міжнародному рівні та в країнах-учасниках ЄС;
- надати характеристику сучасному стану інвестиційної діяльності України у процесі євроінтеграційних процесів;
- визначити перспективи залучення іноземних інвестицій Україною, за допомогою перейняття досвіду європейських країн.

Об'єктом дослідження є суспільні відносини, що виникають у сфері залучення іноземних інвестицій.

Предметом кваліфікаційної роботи виступають правові основи інвестиційної діяльності в державах-учасниках Європейського Союзу та в Україні.

Методи дослідження. У кваліфікаційній роботі було застосовано спеціальні та загальнонаукові методи дослідження. Для аналізу класифікації засобів регулювання залучення інвестицій на державному рівні, було використано

системний підхід. Порівняльний метод застосовано під час вивчення зарубіжного досвіду в побудові механізму державного регулювання залучення іноземних інвестицій. Також, було використано формальний метод, який дав можливість сформулювати основні поняття, які застосовувались під час написання кваліфікаційної роботи.

Практичне значення результатів дослідження полягає в тому, що кінцеві висновки, пропозиції з дослідження даної теми, які викладені у роботі, можуть використовуватись, як дієвий фактор для удосконалення системи чинного національного законодавства та механізмів регулювання інвестиційної сфери. Викладений матеріал та роздуми, щодо удосконалення питань залучення іноземних інвестицій, дають поштовх до розробки інституцій з регулювання інвестиційної діяльності. Це може бути здійснено з урахуванням досвіду європейських країн. Також, даний матеріал може використовуватись, як лекційний, для проведення практичних занять в аудиторіях. Можливо, навіть, для подальшого вивчення та більш детального розгляду саме питань інвестиційної сфери.

Апробація результатів дослідження. Матеріал дослідження було відображено в тезах-доповідях на VI Всеукраїнській студентській конференції “Реформування правової системи України під впливом євроінтеграційних процесів” на тему “Правове регулювання та компаративістична характеристика інвестиційної діяльності України та європейських держав” (готується до друку).

Структура роботи. Кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, що включають вісім підрозділів, висновків та списку використаних джерел. Повний обсяг роботи становить 39 сторінок. Список використаних джерел складається з 38 найменувань.

РОЗДІЛ 1

НАУКОВО-ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

1.1. Теоретичні основи, зміст та класифікація інвестиційної діяльності

Економічна сфера відіграє важливу роль в житті та діяльності будь-якої держави. Зараз, з процесами глобалізації, поглибленням економічних відносин, перебудовою економічного устрою світу, актуальності набуває тема “інвестиційної діяльності” у відносинах між державами. Для того, щоб зрозуміти яким чином відбувається процес економічного співробітництва між країни, за допомогою такої діяльності, треба проаналізувати саме поняття “інвестиції”.

Поняття “інвестиції” є родом з латинської “investire”, що означає “вкладати”. Тлумачення поняття “інвестицій” на підприємствах насамперед пов’язують з кількісною і якісною зміною виробничих можливостей. Без застосування інвестицій неможливо утворити нормальний процес виробництва. Трактують інвестиції у фінансах пов’язане з використанням капіталу або довгостроковими капітальними вкладеннями, з метою отримання прибутку. Таким чином, інвестиції мають два важливих аспекти: фінансовий і виробничий [1, с.110].

Теоретичним основам інвестиційної діяльності приділяли увагу у своїх працях багатьох зарубіжних і вітчизняних вчених-економістів та практиків, зокрема Б.Я. Панасюк, С.А. Довгий, В.М. Литвин, Г. Бірман, Г.О. П'ятаченко, С. Шмідт, Л.М. Борщ, В.П. Тимошенко, Л.П. Горкіна, В.С. Ковальчук, В.Л. Осецький, П.І. Юхименко, А.А. Чухно, А.В. Мертенс, М.П. Денисенко, П.М. Леоненко, М.Д.Джонка та інші. Надумку багатьох закордонних вчених, інвестиції є вирішальним фундаментом майбутньої прибутковості підприємства.

Поняття “інвестиційна діяльність” можна розглядати у широкому та вузькому розумінні. Інвестиційна діяльність у широкому розумінні — це діяльність, яка пов'язана із вкладенням коштів в об'єкти інвестування, з метою одержання прибутку. Таке пояснення ми можемо знайти в Законі України «Про інвестиційну діяльність» [2], згідно з яким, інвестиційна діяльність - сукупність практичних дій громадян, юридичних осіб та держави, щодо реалізації інвестицій. Якщо брати вузьке

розуміння інвестиційної діяльності, то інвестування - процес перетворення інвестиційних ресурсів у вкладення. Структура національної економіки формується за рахунок її структурних зрушень. Для досягнення соціально-економічних перетворень важливою є активізація інвестиційної діяльності, це забезпечує розвиток або оновлення основних засобів матеріального виробництва, розширення, реконструкцію та модернізацію житлового фонду, медичних та навчальних закладів, пам'яток культури, науки та спорту, зростає розвиток людського капіталу, а також інноваційної діяльності [3].

На сучасному етапі розвитку суспільства, інвестиції є найважливішим інструментом забезпеченням стабільного розвитку економіки, відповідних зрушень у світовому господарстві та на державному рівні, а також відіграють велику роль у науково-технічному прогресі та підвищенні показників розвитку господарських товариств та господарської діяльності [3]. Міжнародні стандарти під інвестиційною діяльністю розуміють діяльність, яка пов'язана з придбанням і втіленням необоротних активів, також із реалізацією фінансових інвестицій, які не є складовою частиною рівноцінних грошових коштів. Вчений-економіст С.М. Панчишин, зазначає: “ Інвестиційна діяльність - сукупність рішень та відповідних дій, скерованих на перетворення заощаджень у інвестиції [3, с. 137].” Таке визначення, на нашу думку, є занадто стислим та узагальненим. На думку вченого-економіста Г.І. Іванова під інвестиційною діяльністю розуміється: “ Діяльність із формування, розміщення, вкладення, трансформації і відшкодування інвестицій, включаючи управління ними і всією системою інвестиційних відносин [4, с.80].” На нашу думку, думка Г.І. Іванова є більше ширшою та передає більш змістовніше поняття “інвестиційна діяльність”. Адже, інвестиційна діяльність потребує не тільки перетворення заощаджень в інвестиції, а й уміння правильно та приблизно точно розраховувати кінцевий результат таких дій, та ситуації, які можуть впливати на зміни в економічному суспільстві.

При розгляді макроекономіки, такий аспект, як інвестиції трактуються, як частина сукупних витрат, що складається з витрат на нові засоби виробництва,

житло або примноження товарних запасів. Отже, інвестиції є частиною валового внутрішнього продукту, що є не спожита у поточному періоді і забезпечує приріст капіталу в економіці країни у майбутньому [3].

Щодо змісту інвестиційної діяльності, то це є дії суб'єктів інвестиційної діяльності. Всі суб'єкти, а тобто, інвестори мають рівні права, щодо здійснення інвестиційної діяльності. Право на інвестування - це невіддільне право інвестора. У процесі реалізації свого інвестиційного права, інвестор самостійно обумовлює напрямки, розміри та успішність інвестицій.

Важливу роль у аналізі інвестицій відіграє їх класифікація. Найпоширенішим у теорії та практиці є розподіл інвестицій на внутрішні і зовнішні. Вчений-економіст Ю. Подвисоцький зазначає, що надходження іноземних інвестицій часто позитивно впливає на розвиток економіки, оскільки вони можуть бути у вигляді новітніх технологій, іноземної валюти, що є особливо актуальним у кризових умовах [5, с.74]. Вони, на думку, В. Марцин виступають у формі каталізатора прискореного соціального та економічного розвитку [6, с. 2]

Наступним поділом інвестиції є поділ на державні та приватні. Державні інвестиції мають форму кредитів та позик, які надаються з боку однієї держави або державного об'єднання іншій. Йдеться про міждержавну комунікацію, яка регулюється міжнародним правом та міжнародними нормативно-правовими актами. Як приклад, інвестиції Європейського банку реконструкції та розвитку (ЄБРР) в Україну у 2019 році перевищили 1 млрд євро. До приватних інвестицій відносять інвестиції приватних організацій або фізичних осіб (громадян) однієї держави певним суб'єктам іншої держави.

Дослідник Г.О. Федоров зазначає, що інвестиції поділяються на інтелектуальні та інноваційні [7, с. 30]. Наприклад, до інноваційних можна віднести інвестиції у машинобудування, ракетобудування, авіаційну промисловість тощо. Зокрема, в Херсоні важливим об'єктом іноземних інноваційних інвестицій виступає Херсонський морський порт. Враховуючи, що до його інвестування залучаються приватні концесіонери, можна говорити про іноземні приватні інноваційні

інвестиції.

Для інвестиційної діяльності можна виокремити два головних аспекти: інвестиційний клімат та інвестиційна привабливість. Ключову роль в цьому відіграє влада та органи управління. У порівнянні з минулим роками, Україна стала більш інвестиційно-привабливою для іноземних інвесторів та піднялась на 5 позицій, посівши 71 місце зі 190 країн світу. Треба відзначити, що з 2014 р. Україна займала у цьому рейтингу 41 позицію, наразі продовжує зберігати активний темп зростання [17]. Не дивлячись на це, сучасний стан інвестиційного клімату та нинішній рівень інвестиційної діяльності потребують подальшого наукового обґрунтування, вдосконалення та покращання.

1.2. Суб'єкти та об'єкти інвестиційної діяльності в ЄС та Україні.

Інвестиційний процес є складним та має цілісну систему, з взаємопов'язаними елементами. Треба зазначити, що як і в будь-якій іншій системі, в цій системі наявний суб'єкт інвестиційної діяльності, об'єкт інвестування, зв'язок між ними, та інвестиційний ринок, на якому вони співіснують.

Значення поняття інвестиційного процесу в Україні знаходить своє відбиття у Законі України «Про інвестиційну діяльність». Так, згідно з ч. 1 ст 4 Закону об'єктами інвестиційної діяльності можуть бути будь-яке майно, в тому числі основні фонди і оборотні кошти в усіх галузях економіки, цінні папери (крім векселів), цільові грошові вклади, науково-технічна продукція, інтелектуальні цінності, інші об'єкти власності, а також майнові права [2]. Відповідно до ст. 4 Закону України «Про режим іноземного інвестування», об'єктами іноземного інвестування можуть бути будь-які об'єкти не заборонені законом [8]. Однак, законом можуть також встановлюється ряд заборон відносно об'єктів інвестування.

Якщо розглядати об'єкти інвестування в інших країнах, то найбільш привабливими об'єктами інвестування для іноземців у такій країні, як Німеччина виступає нерухомість, зокрема, житлові приміщення, прибуткові будинки, супермаркети, приватні квартири, готелі та студії. Іншим об'єктом виступають дорогоцінні метали, зокрема, золото, яке у Німеччині не оподатковується ПДВ, що

робить такий спосіб інвестування актуальним. Як і в Україні у Німеччині можна здійснювати вкладення у цінні папери. Досить прибутковими є акціонерні вкладення відомих німецьких фірм Volkswagen, BMW, Bayer, Siemens та інших. Також можна здійснити вклади у інвестиційні фонди та банки [9]. Вважаємо, що Україні слід залучити досвід Німеччини, щодо реалізації дорогоцінних металів. В Україні цей сегмент також був би популярним, а у разі удосконалення державного та правового регулювання інвестування видобутку та обробки українського бурштину, вилилося б у значний дохід.

На відміну від Німеччини, Великобританія ставить ставку на бізнес-послуги і програмне забезпечення, на які припадає 43% від усіх інвестиційних проектів [10].

Як нами зазначено вище, важливим елементом інвестиційного процесу виступають суб'єкти інвестиційної діяльності – інвестори та учасники. Інвестори представляють собою суб'єктів інвестиційної діяльності, які приймають рішення про вкладення власних, позичкових і залучених майнових та інтелектуальних цінностей в об'єкти інвестування. Вони можуть виступати в ролі вкладників, кредиторів, покупців, а також виконувати функції будь-якого учасника інвестиційної діяльності (ч. 2 ст. 5 Закону України «Про інвестиційну діяльність») [2]. Також, відповідно до ч. 2 ст. 5 Закону України «Про інвестиційну діяльність» інвесторами можуть бути недержавні пенсійні фонди, інститути спільного інвестування, страховики та фінансові установи. Ці установи є юридичними особами публічного права та здійснюють інвестиційну діяльність відповідно до законодавства, що визначає особливості їх діяльності [2].

Учасниками інвестиційної діяльності можуть бути громадяни та юридичні особи України, інших держав, які забезпечують реалізацію інвестицій як виконавці замовлень або на підставі доручення інвестора. До інвесторів та учасників ст. 5 Закону України «Про інвестиційну діяльність» відносить громадяни і юридичні особи України та іноземних держав, а також держави [2].

Характеризуючи інвестиційних суб'єктів окремих країн Європейського Союзу слід зазначити, що важливе значення в регулюванні інвестиційної діяльності такої

країни, як Великобританія займають інвестиційні компанії - трасти, правовою основою існування яких є обмежена відповідальність, а основною метою виступає ефективне об'єднання дрібних інвестицій у великі [10]. Суть трасту в його класичному розумінні зводиться до передачі засновником трасту, який є власником майна (settlor), свого майна іншій особі - довірчому власнику (trustee) для управління на користь вказаної засновником особи чи осіб - бенефіціарів або для досягнення визначеної засновником трасту спеціальної мети [11]. У Німеччині особливе місце відводиться інвестиційним компаніям, діяльність яких регулюється відповідним законодавством.

Таким чином, можна прийти до висновку, що об'єкти і суб'єкти інвестиційної діяльності в Україні та країнах ЄС за своїм призначенням та функціями збігаються. Вони різняться тільки певним чином за правовим регулюванням, що обумовлюється різною природою права англосаксонської і романо-германської правових систем. Зокрема, це стосується трастів. У країнах англосаксонській правовій сім'ї приймається «розщеплення» права приватної власності у той час як у романо-германській правовій сім'ї воно є неподільним. Відповідно, умови існування трастів у країнах романо-германської правової сім'ї є адаптованими, відповідно до її сприйняття права приватної власності.

1.3. Міжнародно-правове регулювання інвестицій.

Якщо брати все викладене в підрозділі 1.1., 1.2., то можна говорити про те, що однією із основних тенденцій розвитку світового господарства є посилення боротьби між країнами за залучення іноземних інвестицій. Цілком доречно буде зазначити, що при визначенні цілей та стратегії, держави мають враховувати вимоги, які ставляться міжнародним співтовариством до інвестиційних процесів.

На практиці, в основному, правове регулювання інвестиційної діяльності здійснюється за допомогою національного законодавства країни, на яке значний вплив мають норми міжнародного права. Ефективне правове регулювання відносин між державами, що надають інвестиції, цілком логічно,

створює певні проблеми, як і при врегулюванні питань з інших форм співробітництва, вирішуються на міжнародному рівні та за допомогою міжнародного права. Постає не менш важливе питання, на нашу думку, про відмінності між діями держави та діями громадянина, як головних суб'єктів інвестиційної діяльності. Це спричинено тим, що юридичні та фізичні особи мають можливість у судах вимагати від держави, що приймає інвестиції, виконання її зобов'язань.

На думку, А.В. Омельченко існує проблема визначення застосовуваного права у відносинах між приймаючими державами та інвестором. Конкретні умови інвестування капіталу змушували держави при виникненні спорів звертатися до міжнародного права [12]. Під час здійснення іноземного інвестування виникає проблема, яка пов'язана з можливістю визнання за деякими видами інвесторів їх статусу, як суб'єктів міжнародного права. У юридичній доктрині постає думка про доцільність розширення кола суб'єктів міжнародного права, зокрема, включити до їх складу транснаціональні корпорації, функціонування яких містить хоч і не повне коло, але деякі елементи міжнародної правосуб'єктності. Регулювання інвестицій у сфері міжнародного права реалізується на універсальному, регіональному та двосторонньому рівнях. Універсальне регулювання здійснюється Вашингтонською конвенцією про порядок вирішення інвестиційних спорів між державами та іноземними особами 1965 р., та Сеульською конвенцією про заснування багатостороннього агентства по гарантіям інвестицій 1985 р. Виокремлено одне із важливих положень Вашингтонської конвенції про порядок вирішення інвестиційних спорів між державами та іноземними особами 1965 р., а саме, створення при Міжнародному банку реконструкції та розвитку Міжнародного центру з врегулювання інвестиційних спорів між державами та приватними іноземними інвесторами [13]. Сеульська конвенція про заснування Багатостороннього агентства по гарантіям інвестицій 1985 р. встановлює один із дієвих засобів захисту іноземних інвестицій, а саме, страхування. Відповідно, іноземні інвестори мають фінансові гарантії, які

надаються, шляхом страхування їх інвестицій від некомерційних ризиків [14]. Надійним засобом реалізації інвестиційних відносин є двосторонні міжнародні угоди, які закріплюють взаємне заохочення та захист іноземних капіталовкладень з боку інвесторів та тих, хто приймає інвестиції.

Складним питанням у сфері регулювання інвестиційної діяльності є державні гарантії та захист іноземних інвестицій. Зокрема — це гарантії правового захисту інвестиційної діяльності та, відповідно, врегулювання інвестиційних дискусій, гарантії щодо імперативних вилучень та незаконних дій державних органів, установ та їх посадових осіб, гарантії, щодо виплат компенсацій та ректифікації збитків, у разі їх зумовлення іноземним інвесторам [15, с. 23]. Більшість держав не мають кодифікованого національного законодавства про іноземні інвестиції, а тому приймають спеціальні законодавчі акти, щодо порядку інвестування, правового режиму іноземної власності, режимів іноземних інвестицій, та здійснення капіталовкладень, і безсумнівний правовий захист іноземних інвесторів та інвестицій. Деякі країни, які найбільш активно здійснюють залучення іноземного капіталу, запроваджують спеціальні інвестиційні кодекси (Польща, Китай, Аргентина, Мексика, Угорщина). Таким чином, правове регулювання іноземних інвестицій реалізується не колізійним методом, а матеріально-правовим.

Якщо брати до розгляду діяльність міжнародних організацій у сфері іноземних інвестицій, то Світова організація торгівлі (СОТ) здійснює контроль трансферту прямих іноземних інвестицій та має різні засоби, щодо їх стимулювання. Серед них слід звернути увагу на угоду ТРИМС (Agreement on Trade-Related Investment Measures), стосовно заходів у сфері інвестиційної діяльності. ТРИМС має за мету контролювати поведінку урядів по відношенню до іноземних інвестицій у сфері виробництва, для того, щоб уникнути застосування негативних заходів у міжнародній торгівлі, а саме, маються на увазі дії виконавчої органів, які здійснюються відповідно до вже існуючих законів або до адміністративних розпоряджень і носять імперативний характер [16].

Таким чином, проаналізувавши механізм правового регулювання інвестиційної діяльності на міжнародному рівні, можна дійти висновку, що це складний та багатогранний процес, як у відносинах між державами, так і на рівні міжнародних організацій. Кількості нормативно-правових актів є недостатньо та багато моментів правового регулювання залишаються не до кінця розглянуті. Міжнародні організації взагалі самі створюють міжнародні угоди, нормативно-правові акти, на основі яких вибудовуються відносини в сфері інвестицій, як було зазначено на прикладі такої міжнародної організації, як Світова організація торгівлі (СОТ). Світове співтовариство потребує більшого наукового поглиблення, щодо розробки міжнародних нормативно-правових актів з регулювання інвестиційної діяльності.

17

РОЗДІЛ 2

МЕХАНІЗМ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙ В ЄВРОПЕЙСЬКОМУ РЕГІОНІ

2.1. Нормативно-правове регулювання інвестицій в ЄС

Так, як Україна є на шляху європейської інтеграції, то не може залишатися байдужою до економічних процесів, які здійснюються у цьому регіональному міжнародному співтоваристві. Ось чому питання правового регулювання інвестиційної діяльності в Європейському Союзі для нас і є досить актуальним для здійснення аналізу.

Як і його країни-учасниці, Європейський Союз досить зацікавлений у ініціюванні іноземних інвестицій, і має власну створену інвестиційну програму, яка закріплена в його нормативно-правових актах. Як відомо, джерела права Європейського Союзу поділяються на джерела первинного права та вторинного права (факультативні). Джерела первинного права в міру своєї юридичної сили виступають установчими документами, створюють умовну конституцію

Європейського Союзу. Так, 27 березня 1957 року важливими договірними сторонами було укладено Римський договір, що заснував Європейську Спільноту. Її завданням було поширення в межах усього співтовариства гармонійний, збалансований розвитку економічної діяльності. У документі було закладено чотири основних принципи, які покладені в основу сучасного спільного ринку – свобода переміщення робочої сили, свобода обігу товарів, свобода обігу послуг, свобода руху капіталів. Як визначає Р. Бойчук, попри те, що у Римському договорі термін «інвестиції» прямо не був визначений у Договорі, загально визнано, що інвестиції входять до переміщення капіталів, і, відповідно, захист прав інвесторів став однією з цінностей ЄС [18, с. 23].

У 2009 році набрав чинності, ще один міжнародно-правовий акт - Лісабонський договір, згідно з яким у п. 2 ст. 64 визначено, що ЄС повинен докладати зусиль для досягнення цілей вільного руху капіталу між державами-членами та третіми країнами без шкоди іншим учасникам договорів. Відповідно, Європейський парламент та Європейська Рада, діючи відповідно до законодавчих процедур, повинні схвалювати заходи, щодо руху капіталу із залученням прямих інвестицій, сюди ключені і інвестиції в нерухомість. Відповідно, регулювання прямих інвестицій за Лісабонським договором стало винятковою компетенцією Європейського Союзу [19, с. 163].

Сучасна, консолідована версія Римського Договору про функціонування Європейського Союзу передбачає спільну торгівельну політику, підтримуючи прямі іноземні інвестиції (п. 1 ст. 207). При цьому, слід зауважити, що прямі іноземні інвестиції були вилучені із компетенції держав-членів і стали винятковою компетенцією ЄС. Державам-членам заборонено укладання всіх угод між суб'єктами господарювання, які можуть вплинути на торгівлю між державами-членами і наслідком яких є обмеження або спотворення конкуренції на внутрішньому ринку [20].

Не слід забувати про норми вторинного права, що регулюють інвестиційну діяльність. Основними джерелами вторинного права, якими регулюється

інвестиційна діяльність в ЄС — директиви. Треба відмітити наступні: 1) Директива Європейського парламенту та Ради ЄС 2002/87/ЄС від 16 грудня 2002 р. про додатковий нагляд за кредитними інститутами, страховими компаніями і інвестиційними фірмами в складі фінансових конгломератів; 2) Директива комісії 2003/125/ЄС від 22 грудня 2003 р. про виконання Директиви 2003/6/ЄС Європейського парламенту та Ради ЄС про інсайдерські операції та маніпуляції на ринку (зловживання на ринку); 3) Директива Європейського парламенту та Ради ЄС 2009/65/ЄС від 13 липня 2009 р. про підприємства колективного інвестування в цінні папери; 4) Директива 2011/61/ЄС Європейського парламенту та Ради від 8 червня 2011 р. про юридичних осіб, які керують альтернативними інвестиційними фондами та інші. До додаткових (факультативних) джерел європейського інвестиційного права також можна віднести і судові рішення і судову практику ЄС і суду загальної юрисдикції. Приписи рішень судів ЄС є обов'язковими для національних судів усіх держав-членів, що призвело до набуття правом ЄС прецедентного характеру [21, с. 24].

На сьогоднішній день в Європейському Співтоваристві діє зовнішній інвестиційний план ЄС, який був представлений у 2016 році. Ним представлено заснування Європейського фонду сталого розвитку (EFSD). Зовнішній інвестиційний план ЄС містить три основоположні компоненти: 1) мобілізація інвестицій до країн-адресатів Плану через створення EFSD; 2) активізація технічної допомоги; 3) покращення інвестиційного клімату та загальної політичної ситуації в країнах-партнерах. План має на меті залучення до проектів EFSD 44 млрд євро інвестицій до 2020 року через страхові гарантії для інвесторів. Основними напрямками фінансування в рамках Плану виступають проекти відновлюваної енергетики, транспортної інфраструктури, допомога мікро-, малим та середнім підприємствам, проекти агропромислового сектору, що сприятимуть дрібному фермерству, а також фінансування сталого розвитку міст та інноваційних цифрових рішень для вирішення місцевих соціальних проблем і створення робочих місць [22].

Таким чином, Європейський Союз проводить як внутрішню так і зовнішню

інвестиційну політику, забезпечуючи приток інвестицій до держав-членів з метою розвитку власної економіки за рахунок країн-учасниць.

2.2. Правовий механізм регулювання інвестиційної діяльності в державах-учасниках ЄС

Не дивлячись на те, що інвестиційна політика Європейського Союзу створює єдиний простір для здійснення інвестиційної діяльності, кожна держава-учасниця, базуючись на власному суверенітеті формує бажану для неї модель інвестиційної політики.

Р. Бойчук, визначає, що основними методами регулювання інвестиційної діяльності у Великобританії, Франції та Німеччині виступають: регулювання (підтримка або обмеження) загального обсягу капіталовкладень (це головний метод управління інвестиційним процесом, здійснюваний через політику позикового відсотка, грошову, податкову і амортизаційну політики); вибіркоче стимулювання капіталовкладень у певні підприємства, галузі і сфери діяльності через кредитні і податкові пільги, наприклад за допомогою інвестиційного кредиту; пряме адміністративне втручання в інвестиційний процес із метою введення або виведення певних виробничих потужностей шляхом узгодження планів і дій найбільших корпорацій [23, с. 10].

Л.В. Гоцуляк, аналізуючи англійську інвестиційну модель визначає, що вона спрямована, в першу чергу, на захист прав власників капіталу і на забезпечення найбільш безперешкодного та швидкого накоплення капіталу в інтересах власників капіталу. Так, в якості характерних рис англійської інвестиційної моделі, автор визначає такі особливості: 1) відсутність єдиного закону, регулюючого інвестиційну діяльність у Великобританії; 2) регулювання діяльності професіоналів фондового ринку максимально відокремлене від держави; 3) сувора відповідальність за ефективність їх реалізації і витрачання на всіх рівнях; 4) прийняття і реалізація інвестиційних рішень здійснюються на позабюджетній (приватній) основі [10].

Якщо взяти, як приклад, Німеччину, то, як і у Великобританії, важливе місце

займають інвестиційні компанії, діяльність яких регламентується Законом про інвестиційні компанії (1970 р.). Відповідно до німецького законодавства, інвестиційні компанії — це кредитні установи, і вони регулюють свою діяльність законодавчими нормами, які регламентують діяльність звичайних кредитних установ [18, с. 12].

Також, до відмінних рис німецької системи нормативно-правового регулювання інвестиційної сфери можна віднести: 1) відсутність однозначного закону й органу, що регламентує інвестиційну діяльність у Німеччині; 2) обтяжуючі умови проникнення на ринок нових компаній та фірм; 3) жорсткий нагляд, який сприяє максимальну зручність при здійсненні контрольних функцій урядом; 4) досить жорстке оподаткування доходів господарюючих суб'єктів, що дає прогрес для економіки держави; 5) добре пильнуюча система оподаткування надприбутків і податкових санкцій при несправедливій ціновій конкуренції; 6) максимально знижений рівень ризику втратит вкладених до інвестиційних фондів фінансів; 7) децентралізоване врегулювання питання, щодо зберігання цінних паперів і т. д. [10].

Цікавим є те, що, наприклад, Франція входить до десятки країн з найбільш розвиненою економікою, а в Європі сдає позиції лише перед Німеччиною та Великобританією. Серед лідируючих позицій можна виділити окремо: автомобілебудування, аерокосмічну галузь, розвиток інформаційних технологій, сфера електроніки, виробництво хімікатів, фармацевтичний напрямок, брендові вироби тощо. Цей перелік не є виключним. Щодо ключових сфер прямого іноземного інвестування у Франції більша роль відводиться фармацевтичній, хімічній та автомобільній промисловості, фінансовому сектору, торгівлі, засобам комунікації, будівництву та вкладам у нерухомість [24].

За останні десятиліття, Францією було підписано двосторонні з 95 країнами світу багато двосторонніх інвестиційних угод. Зазначимо, що до юридичних інвестиційних інструментів у цих угодах відноситься: об'єктивний і рівноправний режим інвестування; обмеження на вивласнення інвестицій; відносно вільні та безкоштовні трансфери; наявність міжнародного арбітражу для вирішення спорів

між Францією та іншими державами у сфері інвестицій.

Відповідно до інвестиційного режиму Франції, інвестор має можливість на свій розсуд обирати сфери для вкладення капіталу. Слід відзначити, що Міністерство економіки Франції ставить деякі обмеження, щодо інвестування окремих галузей господарства. Сфера обмежень застосовується до: азартних ігор; діяльності служб з безпеки; дослідження та виробництво вірулентних мікроорганізмів або токсичних речовин у нелегальних або терористичних цілях; розробка обладнань, які слугують для перехоплення телефонних дзвінків та пошти; сертифікація ІТ-продуктів; заборона діяльності компаній, які контролюють та збирають інформацію, щодо секретів державної безпеки; заборонено розробку, виробництво чи продаж зброї, вибухових речовин; сфера енергетики; мережа транспорту тощо [24, с. 57].

Вважаємо, що приклад Франції є досить цікавим для України. По-перше, Україні також слід звернути увагу на переваги двосторонніх інвестиційних договорів та розширити сфери можливого залучення іноземних інвестицій. Нажаль, однією з проблем України так і залишається недосконалість законодавства. Наприклад, внесення змін до закону України «Про космічну діяльність» на початку 2020 року відкрило можливості для залучення приватних іноземних інвестицій до космічної галузі України. Однак, до сих пір не розроблені нормативні акти, які б визначали умови та підстави такого інвестування, а також захисні механізми для інвесторів.

РОЗДІЛ 3

ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ ТА ЄС

3.1. Розвиток інвестиційної діяльності України в процесі євроінтеграції

Серед європейських країн, Україна має непогані шанси бути провідною країною для іноземного інвестування, завдяки її великому внутрішньому ринку, та неабиякому промисловому потенціалу, та розвиненій сільськогосподарській сфері.

Немало важливе значення відіграє вигідне геополітичне розташування України, а саме, на перехресті торговельних шляхів Азії та Європи.

На сьогодні в Україні створено досить не погану нормативно-правову базу з регулювання інвестиційної діяльності, з метою залучення більшого притоку іноземних інвестицій та підвищення ефективності їх використання, законодавство з цієї сфери розвивається та удосконалюється.

Так, Законом України «Про режим іноземного інвестування» [8] для іноземного інвестора в Україні запроваджено національний режим інвестиційної та будь-якої іншої господарської діяльності, створюються рівні засади діяльності з вітчизняним інвестором. Відповідним Законом іноземні інвестори мають державні гарантії, щодо захисту їх капіталовкладень. Іноземні інвестиції в Україні не можуть бути націоналізовані, а їх реквізиція може бути здійснена лише у випадках стихійного лиха.

Для того, щоб забезпечити підвищений рівень захисту іноземних інвестицій, у 2000 році Верховна Рада України ратифікувала Вашингтонську Конвенцію 1965 року про порядок вирішення інвестиційних спорів між державами та іноземними особами.

Важливим кроком вперед в інвестиційному законодавстві є прийняття 24.11.2018 р. Закону №2418-VIII «Про внесення змін до деяких законів України щодо сприяння залученню іноземних інвестицій» [25], здійснюється вирішення проблемних питань з обліку прав іноземних інвесторів та фінансових посередників у депозитарній системі України. Законом запроваджено легалізацію інституту номінального зберігання цінних паперів, які повинні стати учасниками депозитарної системи обліку цінних паперів.

Наразі, сучасні тенденції інвестиційного законодавства позитивно впливають на інвестиційну привабливість та інвестиційний клімат України. Але, незважаючи на прогрес у зрушеннях законодавства України у бік європейської практики, ми маємо ще проходити довгий та складний шлях до потепління інвестиційного клімату в Україні. На сьогоднішній день, серед важливих питань та ключових потреб

інвестиційного середовища залишається звернути увагу на такі: удосконалення та внесення суттєвих змін в сферу антикорупційного законодавства; приділити увагу захисту прав та інтересів іноземного інвестора; розробити більш покращену систему відсоткових ставок в галузі кредитування; напрямок дерегуляції адміністративних послуг; сприяння зменшенню валютних ризиків для інвестора; прозорість в приватизаційних процесах; більш спрощені процеси відкриття та закриття бізнесу; вдосконалення механізмів регулювання захисту права власності тощо [17]. Між Україною та ЄС взаємодія у сфері інвестиційної діяльності відбувається за допомогою Європейського інвестиційного банку (ЄІБ), це є важливий та фундаментальний формат співробітництва. Наразі, Україна має шість інвестиційних проектів, створених відповідно до вимог ЄІБ. Серед пріоритетними напрямів кредитної діяльності ЄІБ в Україні можна виокремити наступні: удосконалення транспортної та енергетичної сфери, відповідно до європейських стандартів, покращення та розвиток енергоефективності економіки України, розвиток належного захисту навколишнього середовища на законодавчому рівні, запровадження реформ, щодо удосконалення системи освіти, надання кредитної підтримки сектору приватного підприємства України. ЄІБ готовий надавати підтримку та інвестувати кошти в модернізацію газотранспортної системи (ГТС) України [26].

Таким чином, слід зазначити, що пріоритетним та ефективним напрямком розвитку інвестиційної політики є поступова успішна реалізація масштабних інвестиційних проектів. Безперечно, залучення на український ринок впливових іноземних інвесторів та якісне супроводження таких проектів сприятиме покращенню іміджу України на світовому ринку та залученню довгострокових інвестицій. Європейська інтеграція прискорює шанси України зайняти гідне місце у світі економічних відносин.

•Компаративістична характеристика інвестиційної діяльності України та ЄС.

Так, як Україна має сьогодні такий зовнішньополітичний стратегічний курс, як євроінтеграція, прагне бути країною-учасницею Європейського Союзу, ми маємо провести компаративістичну лінію між економічним курсом Співтовариства та Україною. А саме, приділити увагу такому аспекту, як “інвестиційна політика, інвестиційна діяльність” ЄС та України в контексті аналізу та порівняння.

Сьогодні організація інвестиційної діяльності, проведення політики в цій сфері в Європейському Союзі відбувається завдяки спеціалізованим міждержавним фінансово-інвестиційним установам, фондам та програмам розвитку. Важливу роль відіграють створення та розвиток інвестиційних інституцій, їх створення базується на основі поєднання науково-дослідницьких центрів, центрів з надання консультацій та інформації, та фондів із забезпечення фінансування [34].

Однією з важливих програм підтримки інвестиційної політики ЄС потрібно вважати рішення, які виносяться Європейською Комісією, такі рішення прийняті на базі виправної частини Пакту стабільності та зростання, щодо надання країнам додаткового часу для того, щоб встигнути завершити процедури дефіцитів, що можуть виникати в різних галузях. Як вважає Комісія, такий напрямок дає гарантії для захисту державних інвестицій країн-членів ЄС [35]. Україна ж не має подібних механізмів для гарантії захисту прав іноземних інвесторів, вкладання їх капіталу, такий напрямок розвинений слабо.

Слід розглянути особливості фінансування інвестицій в ЄС та Україні. В середині європейського регіону створено структури з врегулювання питань фінансування державних інвестицій у Європейському Союзі, а саме, мова йде про Європейський Інвестиційний Банк (ЄІБ), його створено для надання фінансової підтримки проектам, які впливають на європейські інтеграційні процеси держав, економічному й соціальному збалансуванню і розвитку інновацій в економіці. Відповідно до вимог ЄІБ, проекти, в які вкладаються кошти, мають відповідати таким критеріям: допогати виконувати завдання ЄС, зокрема, питання конкурентоспроможність європейських промислових підприємств, сприяти розвитку науково-інформаційних технологій, приділяти значну увагу захисту навколишнього

середовища, створювати більш сприятливі умови для розвитку освітнього процесу й охорони в сфері здоров'я; допомагати в розвитку найбільш відсталим регіонам; намагатися сприяти залученню інших джерел фінансування [35]. Окрім ЄІБ, наступною суттєвою фінансово-інвестиційною інституцією ЄС є Європейський банк реконструкції та розвитку (ЄБРР), відповідно, метою якого є надання фінансової підтримки країнам Східної та Центральної Європи, де встановлено демократичні режими правління і прийнято стратегію переходу до ринкової економіки [36]. Перейдемо до розгляду фінансового регулювання в сфері інвестиційної діяльності в Україні. В Україні акцент більше робиться на нормативно-правовій регламентації, інвестиційних інститутів, як було зазначено вище, немає, або вони працюють частково.

Самим ефективним методом фінансового регулювання є бюджетне інвестування. Як зазначає А. Соколовська: “ для того, активізувати вплив на розвиток державної підтримки економічної діяльності, треба збільшувати не самі видатки на підтримку взагалі, а тільки те, що стосується інвестиційної складової [37]”. Тобто, тут прослідковується увага, спрямована саме на самостійність окремих галузей та інвестиційної діяльності. Такий метод регулювання має особливе значення для України. Чому? Тому що ринок інвестиційних ресурсів ще є не до кінця сформованим, відслідковується гіпертрофована структура економічної системи, стрімкими темпами розвивається монополізація, банки перестають здійснювати довгострокове кредитування, підприємства зазнають браку власних інвестиційних коштів.

Ще одним важливим напрямом є податкова політика держави, це також дієвий напрям регулювання інвестиційної діяльності. Податкове регулювання займає значне місце у процесах державного регулювання інвестиційної діяльності та економічної ситуації країни [38].

Ми, проаналізувавши все викладене вище, можемо зробити висновок, що інвестиційна діяльність України потребує удосконалення, створення інституцій, що будуть регулювати інвестиційну діяльність. Забезпечити більш розвинене

фінансування з боку держави. В цьому аспекті, ми можемо стверджувати, що регулювання інвестиційної діяльності України, на відмінну від ЄС здійснюється за допомогою окремих галузей. Кілька з них було наведено, як приклад. Але так, як Україна зараз на шляху євроінтеграції, то треба переймати механізми ЄС у сфері регулювання інвестицій. Механізм залучення іноземних інвестицій в Україні здійснюється за допомогою Концесійних проектів, за підтримки ЄБРР та IFC. Першим Концесійним проектом стала Концесія ДП “Херсонський морський порт”, 26.06.2020 р. було укладено концесійний договір. Сума інвестицій становить — 300 млн. грн. Другою є Концесія ДП “Стивідорна компанія “Ольвія””, сума інвестицій становить — 3,4 млрд.грн.

Таким чином, потенціал розвитку інвестиційної діяльності як України, так і іноземних інвесторів на її території є надзвичайно великим. Європейський союз за допомогою ЄБРР вкладає інвестиційні кошти в Україну та розвиток підприємств. Все є взаємопов'язаним між собою. Проводити порівняльну лінію між інвестиційною діяльністю ЄС та України варто, але все рівно нам ще далеко до таких можливостей, які має європейський регіон.

• **Запровадження досвіду інвестиційної діяльності ЄС для України**

У межах своєї діяльності, ЄС запроваджує досить активну політику, яка спрямована на посилення розвитку іноземного інвестування не тільки в рамках свого регіону, але й на континенті загалом. Це дає змогу державам-учасницям і Україні переймати досвід, щодо управління інвестиційною діяльністю, як в національних межах, так і в зовнішньоекономічній сфері. Основними напрямками цієї політики є зосередження уваги на реалізації довгострокових інвестиційних проектів, які в свою чергу будуть сприяти економічному зростанню, зниженню рівня безробіття та розвитку якості людського капіталу; удосконалення регуляторної бази, яка в свою чергу забезпечить прозорість в сфері інвестування; дасть стимул до конкуренції та більш відкритий доступ до ринку інвестицій; забезпечення гарантій, щодо однакових умов інвестиційної

діяльності для підприємців, без дискримінації, щодо країни походження капіталу та закордонних інвесторів тощо [27].

Сучасна інвестиційна політика ЄС в контексті її впливу на зовнішньоекономічну сферу держав-учасниць та України має намети, щодо формування сприятливого інвестиційного клімату на основі: поліпшення економічної лібералізації; сприяння конкурентоспроможності підприємств з різних галузей; консолідація стандартів системи конкуренції держав-учасниць ЄС і держав східної Європи, обмін досвідом; розвитку співпраці у сфері науково-технологічних досліджень, залучення іноземних інвестицій; іноземне інвестування розробок інтелектуальної власності; належне управління податкової сфери; модернізація нормативно-правових актів, щодо акціонерних товариств, належного забезпечення захисту інвестицій, закупівель, що здійснюються державою, та сфера фінансових послуг [28].

Україною, за останні роки було зроблено багато важливих кроків в сфері інвестицій для покращення інвестиційного клімату. Враховано досвід ліберальної моделі європейської економіки. Таким чином, для покращення бізнес-клімату і скасування багатьох адміністративних процедур, 27.03.2019 р. Кабінет Міністрів України прийняв постанову №367 «Деякі питання дерегуляції господарської діяльності». В постанові враховано європейську практику [29].

Не менш важливим є питання “фондів”, які залучаються до здійснення інвестиційної діяльності, це популярно серед європейської практики, слід відмітити прийняття 17.06.2018 р. Закону України №2275-VIII «Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю» [30]. Що стосується валютно-фінансової сфери, то важливим кроком, щодо зменшення жорсткого контролю за валютою та здійсненням операцій в цій сфері, стало прийняття 07.02.2019 р. Закону України «Про валюту і валютні операції» [31], який дає змогу послабити валютний контроль. Зокрема, закон акцентує увагу на: розрахунках в іноземній валюті за допомогою валютних державних облігацій; питанні скасування індивідуальних ліцензій на валютні операції; можливості більш вільного використання юридичними особами

особистих рахунків за кордоном [31].

Важливим та значним міжнародно-правовим документом, що регулює створення фундаменту для розвитку економіки України та покращення інвестиційного потенціалу є Угода про асоціацію між Україною та ЄС [32].

Слід розглянути досвід Німеччини і Франції, це країни ЄС, стратегії розвитку яких в сфері економіки та інвестиційної діяльності могли б бути прикладом для нашої вітчизняної економічної політики. Інвестиційна політика Німеччини характеризується творчою спрямованістю до внутрішніх фінансових інститутів, але наявністю жорсткого оподаткування. Щодо Франції, то там модель інвестиційної політики має чітке розмежування між прямими та іншими іноземними капіталовкладеннями, акцент робиться на більш пільговому регулюванні інвестиційних відносин [10].

Інвестиційна політика потребує реформування, важливими питаннями є: забезпечення державою створення більшої кількості робочих місць там, де питання стосується масового споживача, а також приділяти увагу розвитку галузей, в які інвестор готовий вкладати свої валютні заощадження: розвивати житлове будівництво та будівництво інфраструктури, удосконалення рекреаційних послуг тощо [33].

Таким чином, ми визначили, що основним завданням реформування сучасного стану економіки України є розвиток ефективних механізмів координації інвестиційної діяльності. Зараз в світі відбуваються значні інтеграційні процеси, знову ж таки, той самий процес глобалізації, які впливають на інвестиційну політику ЄС та її нормативно-правове забезпечення, це досить подібна ознака з механізмом регулюванням інвестицій і в Україні.

ВИСНОВКИ

Виконавши основні завдання роботи, Я змогла здійснити науковий та порівняльно-правовий аналіз правового регулювання інвестиційної діяльності в країнах-учасниках Європейського Союзу та в Україні. У зв'язку з цим, Я прийшла до висновку, що інвестиційна діяльність є важливим елементом розвитку як економічної сфери України, так і інших країн, це могутня сфера, яка сприяє формуванню світової економіки.

Поняття “інвестиції” розглядається у науці, як вкладання капіталу, з метою одержання його подальшого зростання. Вітчизняне законодавство розглядає інвестиції, як всі види майнових та інтелектуальних цінностей, які вкладаються в об'єкти інвестиційної сфери. На міжнародному рівні, інвестиції мають таке ж саме трактування, але більш доповнене, удосконалене. Кожна країна визначає це поняття по-різному. Інвестиції можна класифікувати за різними видами та потребами. Це і кошти, банківські вклади, акції, цінні папери, майнова складова суспільних відносин, різні технологічні та наукові досягнення, наукові знання та інфраструктура. Цей перелік є невичерпним та регулюється Законом.

За своїм змістом інвестиції виконують різноманітні функції, але основними є: подолання негативних тенденцій розвитку економічної сфери країн та створення надійного фундаменту для сприяння удосконалення економічної сфери. У ході роботи проведено аналіз інвестиційного процесу та встановлено всі ознаки його, як системи, яка містить складові елементи, а саме: суб'єкти, об'єкти інвестиційної діяльності та зв'язок між ними. Цей зв'язок полягає у меті одержання прибутку і звичайно, інвестиційне середовище, у якому всі елементи співпрацюють. Законодавство України визнає об'єктами інвестиційної діяльності будь-яке майно, основні фонди, цінні папери, оборотні кошти, які знаходяться у всіх галузях економічного середовища, вклади, інтелектуальні цінності, продукцію науково-технічної діяльності, немайнові права.

Аналіз досвіду європейських країн у сфері інвестування дав нам можливість дійти до таких висновків, як те, що нам необхідно розширювати коло об'єктів

інвестування. Зокрема, треба перейняти позитивний досвід Німеччини, наприклад, а саме, сфера реалізації дорогоцінних металів. В Україні цей сегмент був би популярним і якщо ми надамо увагу удосконаленню державного та правового регулювання інвестування видобутку та обробки, наприклад, бурштину, то ця сфера іноземних інвестицій надала б значний дохід нашій державі. Якщо брати досвід Франції, то країна активно розвивається в сфері інвестування на медичні та біологічні дослідження, космічну сферу, та сферу транспорту, а от законодавство України тут ставить обмеження для інвестування.

У роботі акцентовано увагу на тому, що цілі та стратегії держави мають враховувати вимоги європейського співтовариства, відповідно до інвестиційних процесів. Для полегшення регулювання іноземних інвестицій в різних країнах було прийнято ряд міжнародних конвенцій, але основними є : Вашингтонська Конвенція при Світовому банку (1965 р.), та Сеульська конвенція про заснування Багатостороннього агенства по гарантіях інвестицій (1985р.), які визначають особливості вирішення міжнародних інвестиційних спорів та закріплюють гарантії у сфері інвестування. З'ясовано, що окрім міжнародних договорів важливу роль відіграють нормативно-правові акти Світової організації торгівлі (СОТ), серед яких виділяють: угоду ТРИМС (Agreement on Trade-Related Investment Measures). Окрім цих правових інструментів для регулювання інвестиційних відносин є ще один — міжнародні інвестиційні угоди про взаємне заохочення і захист іноземних капіталовкладень.

Правове регулювання інвестиційної сфери Європейського Союзу представлений Консолідованими версіями Договору про Європейський Союз та Договору про функціонування Європейського Союзу. Окрім цього, слід виділити і норми вторинного права, судові рішення ЄС і суду загальної юрисдикції. Не дивлячись на те, що інвестиційна політика ЄС створює єдиний простір для здійснення інвестиційної діяльності, кожна держава-учасниця, базуючись на власному суверенітеті, формує свою модель інвестиційної політики.

Якщо аналізувати інвестиційну політику України, то слід відмітити, що за

останні роки зроблено немало в удосконаленні нормативно-правового регулювання сфери інвестицій для поліпшення інвестиційного клімату. Зокрема, прийнято Закон України “ Про режим іноземного інвестування”, ратифіковано Вашингтонську конвенцію 1965 року про порядок вирішення інвестиційних спорів між державами та іноземними особами. Прийнято ряд нормативно-правових актів, що спрямовані на дерегуляцію господарської діяльності, наприклад, постанова Кабміну №367 “ Деякі питання дерегуляції господарської діяльності”, та Закон України “Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю”. На шляху до зменшення контролю з боку валютної системи, прийнято Закон України “Про валюту і валютні операції”.

Перед Україною стоїть ряд інших вимог, вирішення яких сприятиме покращенню інвестиційного клімату. Серед них основні такі: зміни в антикорупційному законодавстві, захист прав та інтересів іноземних інвесторів, зниження відсоткових ставок на кредитування, дерегуляція адміністративних послуг, сприяння зменшенню валютних ризиків, прозорість в приватизації, спрощення процесів відкриття та закриття бізнесу, вдосконалення механізмів правового захисту права власності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- Коваль Г. І., Дударчук Т. Ю. Прямі іноземні інвестиції в країнах із перехідною економікою. *Науковий вісник Волинського державного ун-ту ім. Лесі Українки*. 2017. № 7. С. 110–115.
- Про інвестиційну діяльність : закон України від 18.09.1991 р. № 1560-ХІІ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=1560-12>.
- Панчишин С. М. Макроекономіка: [Текст] навчальний посібник / С. М. Панчишин. – К. : Либідь, 2001. – 616 с.
- Иванов Г. И. Инвестиции: сущность, виды, механизмы функционирования [Текст] / Г. И. Иванов. – Ростов-на-Дону : Феникс, 2002. – 352 с
- Подвисоцький Ю. А. Практичні аспекти стимулювання надходження прямих іноземних інвестицій. *Зовнішня торгівля: право та економіка*. 2009. № 6 (47). С. 74–77.
- Марцин В. С. Особливості залучення іноземних інвестицій за умов виходу з кризи. *Проблеми науки*. 2011. № 3. С. 2–9.
- Федоров Г.О. Механізми державного регулювання залучення іноземних інвестицій. Дис. ... канд. юрид. наук. Спеціальність 25.00.02. Харків, 2019. 214 с
- Про режим іноземного інвестування: Закон України від 19.03.1996 № 93/96-ВР URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/93/96-%D0%B2%D1%80>
- Чим привабливі інвестиції в економіку Німеччини. URL: <https://migrant.biz.ua/nimechina/biznes-de/investytsii-v-nimechchyni.html>
- Гоцуляк Л.В. Інвестиційна політика розвинених країн в умовах становлення інноваційної економіки. *Ефективна економіка*. 2014. № 9. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/>
- Некіт Т. Траст в Україні та країнах англо-американського права: проблеми адаптації. URL: <http://dspace.onua.edu.ua/bitstream/handle/>
- Омельченко А.В. Международно-правовое регулирование иностранного

інвестування / Бизнес (документа, коментарії, консультації). - 1998. - № 14- С. 36.

• Конвенція про порядок вирішення інвестиційних спорів між державами та іноземними особами 1965 р. (Вашингтонська конвенція):

https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_060 .

• Сеульська конвенція «Про заснування Багатостороннього агентства по гарантіях інвестицій» (1985 р.) // International Legal Materials. Washington, 1985, v. XXIX, № 6.

• Міжнародне приватне право. Особлива частина: підручник / за ред. А.С.Довгерта і В.І.Кисіля. - Київ, 2013. - 400 с.

• Пащенко О. В. Міжнародні інвестиційні режими у регіональних торговельних угодах. *Вісник Дніпропетровського університету*. Серія «Світове господарство і міжнародні економічні відносини». 2015. Т. 23. № 10/2. Вип. 7. С. 58-64.

• Пошиванюк Т. Потепління інвестиційного клімату в Україні. *Юридична газета*. 2019. №20 (674). URL: <https://jur-gazeta.com/>

• Бойчук Р. Основні засади правового регулювання інвестиційної діяльності в ЄС. *Право та інноваційне суспільство*. 2015. № 2, с. 22-31

• Дешко Л.М. Савицький І.В. Основні періоди розвитку регулювання інвестиційної діяльності в джерелах первинного права ЄС. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2018. № 50. С. 161-164

• Консолідовані версії Договору про Європейський Союз та Договору про функціонування Європейського Союзу з протоколами та деклараціями. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_b06#n2

• Пащенко О. В. Роль регіональних торговельних угод у формуванні національних інвестиційних стратегій країн з відкритою економікою. *Актуальні проблеми міжнародних відносин*: зб. наук. праць Київського національного університету імені Тараса Шевченка. 2014. Вип. 122. Ч. 1. С. 179-187.

• Нагорняк І. Чим Україні цікавий Зовнішній інвестиційний план ЄС? URL: <https://eu-ua.org/analitika/>

• Бойчук Р. Окремі проблеми становлення інвестиційного права України. *Право та*

інноваційне суспільство. Електронне наукове видання НАН України. 2016. № 7. С. 9-14. URL: <http://apir.org.ua/wp-content/uploads/2016/07/Boichuk6.pdf>

•Задоя Ю.А., Коротя Д.Є. Інвестиційний клімат Франції. *Європейський вектор економічного розвитку*. 2016. № 2 (21). С. 56-64.

•Про внесення змін до деяких законів України щодо сприяння залученню іноземних інвестицій: Закон України від 15.05.2018 № 2418-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2418-19>

•Інвестиційне співробітництво між Україною та ЄС. [Електронний ресурс]/ Постійне представництво України при ЮНЕСКО, 2013. - Режим доступу: <http://unesco.mfa.gov.ua/ua/about-ukraine/european-integration/ukr-eu-investment>

•Повідомлення Європейської Комісії для Ради ЄС та Європейського парламенту про посилення Європейської політики сусідства [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://me.kmu.gov.ua/file/link/99716/file/Communication_Ukr.doc

•Східному партнерству два роки: успіх чи невдача для диверсифікованої Європейської політики сусідства? [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://eu.prostir.ua/library/248575.html>

•Деякі питання дерегуляції господарської діяльності: Постанова Кабінету Міністрів України; Статут, Порядок від 27.03.2019 № 367. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/367-2019-%D0%BF>

•Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю: Закон України від 06.02.2018 № 2275-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2275-19>

•Про валюту і валютні операції: Закон України від 21.06.2018 № 2473-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2473-19>

•Дяченко С. А. Удосконалення державних механізмів формування сприятливого інвестиційного клімату в контексті реалізації Угоди про асоціацію між Україною та ЄС / С. А. Дяченко, І. С. Костіна // Вісник Національної академії державного управління при Президентіві України. Серія: Державне управління. – 2016. – № 4. – С. 56–63.

•Мальський М. З. Інвестиційна політика в Європейському Союзі та перспективи для

України [Електронний ресурс]. – Режим доступу :

[http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvdau_2016_23\(3\)_15](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvdau_2016_23(3)_15)

•Макроекономічна база даних Європейської Комісії.– [Електронний ресурс].– http://ec.europa.eu/economy_finance/ameco/user/serie/SelectSerie.cfm.

•Офіційний сайт Європейського Інвестиційного Банку /Інформація /Офіційний сайт Європейського Інвестиційного Банку.– [Електронний ресурс]. – Режим доступу. – <http://www.eib.org/>.

•Головаш Б.Е. Інвестиційний потенціал інтеграції України в Європейський Союз // Наукові праці Полтавської ДАА. Серія: Економічні науки.– Вип. 4.– Т. 2.– С. 94-99.

•Тарангул Л. Л. Бюджетна підтримка та податкове стимулювання національної економіки України : монографія / за заг. Ред. Л.Л. Тарангул; Нац. унів-т ДПС України. – Ірпінь, К.: Фенікс, 2012. – 532 с.

•Крючкова Н. М. Механізм податкового регулювання економічного розвитку України / Н. М. Крючкова // Вісник Одеського національного університету. – 2009. – С. 55–61. – (Економіка ; т. 14, вип. 15).